



Óli Jacobsen



Ungmannafelagið Merkið: BLAÐIÐ NEISTIN KOMIÐ UNÐAN KAVI

Í seinasta parti í hesi røð varð sóknast eftir hondskrivaða felagsblaðnum hjá ungmanna­felagnum Merkinum, men nú er tað komið undan kavi.

5. partur

Neistin er nú atkomi­ligur á landsbóka­savninum. Her er talan um sjei hondskrivaðar bókur. Mannagongdin var tann sama sum við Baldursbrá hjá Havnar Ungmannafelag fyrst í hinari øldini. Á hvørjum fundi var settur ein blaðstjóri, sum sjálvur skrivaði ella fekk onkran annan at skriva komandi blað. Hetta varð so lisið upp á næsta fundinum.

Tað er serdeilis áhugavert nú at kunna blaða gjøgnum hesar bókur. Her er ein hópur av ymiskum tilfari. Kanska er sumt meira vert enn annað, men tað valdast eisini eyguni sum síggja. Men tað er neyvan nakar ivi um, at her er nógv áhugavert tilfar. Í flestum førum er skriftin væl lesilig. Í summum førum er hon nakað kám. Hetta tilfar lýsir væl hvat, ið upptók ungdómin í Havn fyrrapartin í 1900-talinum.

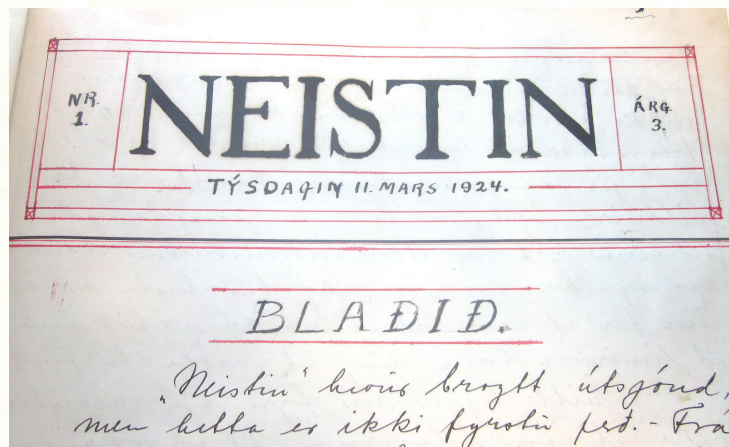
Tað er tann munur á Baldursbrá og Neistan, at nógv av tilfarinum í Baldursbrá er komið út í bók. Tilfarið hjá Mads A. Vinther varð prentað í bók hansara Úrvalsrit í 1932. Tað tykist sum at tilfar hjá m.ø. Petur Alberg er prentað í smáskriftir Varðans fyri 100 árum síðani.

Úr Neistanum man tað vera ógvuliga avmarkað, sum er komið út alment. Onkur brot koma í hesum og komandi pørtum, men tað er bara ein lítill partur av øllum.

Byrjanin til Neistan

Í Neistanum 11. mars 1924 verður m.a. annað skrivað:

“Neistin hevur broytt útsjón, men hetta er ikki fyrstu ferð. Frá tí fyrsta degi blaðið kom út (í 1920), hevur bjálvin íðiliga verið broyttur, og hvør nýggj broyting hevur fyri blaðið verið ein afturgongd. Fyrsta árið kom tað út sum hektograferað [eitt slag av



Høvdið á Neistanum. Hetta er fyrsta blaðið í 1924.

duplikering] blað í 25 eintøkum. Hetta hektograferingsarbeiðið hildu felagarnir vera striggið og roynt varð at senda blaðið út í 4-5 maskinskrivaðum eintøkum [helst við gjøgnumslag]. Hetta vardi ikki leingi. Tað sigst, at skrivimaskinan brotnaði, og nú var einki annað at gera enn at skriva blaðið við hond.

Men síðan konufólkinu tóku ræðið á felagnum, hevur tað fingið eina “renesansetið”.

....

Eitt liggur nú fyri hjá nevndini, tað er at fáa felagarnar til at skriva bæði nógv og væl, og vit vóna, at tað fer at eydnast henni.

Um ein fór at kanna eftir, hvat ið higartil er skrivað innanfelags er tað tíverri ógjørlegt, tí hvar eru tey útkomnu bløðini av Neistanum? Jú, nøkur eru her, onnur har, men meginparturin man helst ikki vera til longur. Hetta er stórt spell. Kann vera, at blaðið hevur verið ússaligt, men tað er ov gott at verða burturtveitt.

Tað verður nú roynt at skriva blaðið inn í bók, sum tá ið hon er full kann verða goymd til minnis um felagið og til nýtslu fyri tey, ið seinni fara at leita eftir onkrum gullkornið í Merkisins arbeiði.”

Tað er hetta sum kann gerast nú nærur 100 ár seinni.

Niðanfyrir skal verða endurgivin ein stuttlig grein, sum er skrivað um Rasmus á Háskúlanum, sum tá var virkin í Merkinum. Hann gjørdist seinni formaður í felagnum.

Tað er ringt at síggja, hvat ið er veruleiki og hvat ið er yrkt í hesi frásøgn, men hon lýsir uttan iva Rasmus sera væl.

Tá ið Rasmus fann stjørnuna

Rasmus er føddur granskari og vísindamaður, og granskning hansara umfatar almikið millum himmal og jørð. Himmalin dæmar honum best. “Tess hægri tess betur” er loysunarorð hansara.

Vísindaligt starv upptekur mestur sum alla hansara tíð. Mánadag granskar hann plantufrøði, serliga berjalyng, týsdag er hann politikari við lív og sál, mikudag drívur hann fiskimannarannsóknir, hósdag sveimar hugi hans hjá teim forngrisku matmatikarunum og astronum t.d. Pythagoras og Archimedes (ikki motorin Archimedes sum lýst verður fyri í FF-blaðnum.)

Fríggjadagin hevur hann vígt til jarðarfrøði, tá ger hann rannsóknir um upphav Føroya lands. Men leygardag og sunnudag nýtir hann til kærasta starv sítt, at kaga eftir stjørnum, og sum stjørnukagari er hann viðgittin millum teir frægastu, næstur Tycho Brahe [kendur danskur stjørnugranskari]. Himmalin hevur hann býtt sundur í partar og granska hvønn partin sær við eini ófærari sjóneyku, sum hann altíð ber uppi á sær.

Eitt sunnukvøld varð boðið til dans fyri Merkinum og merkismenn. Og meðan Rólant og Tólvjavningar hans krúvdu heidningar hundrað í senn í matarhøllini, sat Rasmus so friðarligur niðri við sjóvarstrondina og kagaði eftir stjørnum.

Veðrið var lýtt, himin klárur og túsundtals stjørnur vóru úti.

Eg var vorðin heldur sveittur í dansinum, og tí fóru vit báðir Tummas út at spáka. Vit gingu víða um og prátaðu um stjørnur. Snøggliga steðgaði Tummas. “Nei so satt er tað nevið á Rasmussi eg síggi glitra niðri í fjøruni. Tað er so eyðkent.” Jú, har sat hann so hábærsligur á einum krakki við sínum sjóneyka og “kikaði” stjørnur, og hábrøgd hansara vóru hvørki yndislig ella blíð. Tað var eins og hann vildi sagt: “Latið tykkum úr klossunum, staðurin tit stíga á er friðhalgaður”. Vit lótu sum einki og settu okkum undir liðini á honum. So við og við var Rasmus blíðari við okkum, tá hann sá, at vit elskaðu stjørnurnar. Hann greiddi okkum frá, hvussu hann hevði partað himmalin sundur í deildir, sum hann skiftist um at granska.

Stjørnur í deildir

Vestanfyrir var søgugranskara-deildin, har glampaðu bjartar stjørnur sum t.d. Mars og Svabo, Jóannes bóndi og Schrøter, Enokkur og Snorri. Næsta deild móti norði var skaldskapardeildin. Í henni vóru tær bjartastu Regin í Líð og Hans Andreas, næst teimum kom Henrik Ibsen og Kvívíks Jógvan. Sjeystjørnan skein so blonk í suðri. Stjørnurnar í hesi mynd hevði hann givið konufólkanøvn. T.d. Maria Mikk, Frk Rein, Elsa, Dríla Katrina, Petra, Anna o.s.fr.

Aftaná Sjeystjørnuna gekk ein lítill bleik stjórna, sum hann hevði



Tekning av Rasmussi sum stjørnugranskari. Tað er greitt, at ein av stjørnunum er Jákup Dahl, próstur. Kanska onkur hevur eitt boð um hvørjar hinar stjørnurnar eru. Vit vita ikki hvør teknarin er.